

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 45

LJUBLJANA, DNE 4. NOVEMBRA 1937

LETO X.

Podoba časa in rodu

»Komu naj torej primerjamo ljudi tega rodu in komu so podobni? Podobni so otrokom, ki posedajo po trgih in si med seboj kličejo:

„Piskali smo vam, pa niste plesali; peli smo žalostinko, pa niste jokali.“
(Lk 7, 31—33.)

Teh besed sv. pisma se človek nehote spomni dandanes, v naših razmerah tembolj, ko si neki ljudje prisvajajo edino vodstvo, edino poklicanost za vse javno življenje. Povsod hočejo imeti prvo in zadnjo besedo, povsod imajo samo oni prav in vsi drugi napak. Kdor ni z njimi, je proti njim. Odtod to, da tisti, ki hoče danes pokazati na pravo podobo življenja, tvega, veliko tvega — ne le sebe in svoj položaj, marveč tudi vso svojo zdravo okolico. Nanj se vržejo vsi, ki si ne dovolijo, da bi jim kdo kakorkoli vzbujal glas vesti, takemu predrznemu resnicoljubu naprtijo najbolj ogabne očitke, razkriče ga kot upornika, nevernika, nasprotnika Cerkve, priležnika komunizma, podpihovalca ljudi in podobno.

Tako vidimo iz dneva v dan bolj, kako vstajajo med nami resnih ljudi in pametnega, pravičnega življenja nevredni pojavi, ki jih malobrižni trpimo. Ali morda res le iz strahu pred kričavostjo nekaterih samozancev in njihovega spremstva? Med nami delujejo in se porajajo nova gibanja in organizacije, ki se vežejo zgolj na silo in ostanejo slepe in gluhe za sredstva ljubezni in duha, za pota pravične in iskrene borbe za boljšo, lepšo in pravičnejšo podobo življenja.

Kdor danes gleda na vse to nepristransko, s pravičnim očesom in s čisto dušo, vidi, da teče današnje življenje povsem drugače, kot oznanjajo to veliki dnevni časopisi, knjige, revije, velika reklama in druga podobna sredstva. Vse to imajo v rokah pri nas razni gospodarstveniki in njihovi idejni oprode, da bi prepili z njimi iskreno hotenje tistih ljudi, ki bi radi povedali ljudstvu na ves glas, da se ti samozvanci z njimi le igrajo in ga izkoriščajo.

Dan za dnem mamijo ljudi z novimi kričočimi programi, z novimi gesli in obljubami. A dejansko ni za vsem tem nič drugega, kot osebne in klikarske koristi in pohlep. Odtod to, da v našem javnem življenju vedno bolj prevladujejo materialni in sebični nagoni nekaterih samozancev, ki so se svojemu prvotnemu poslanstvu izneverili. Vse je oblateno po volji do moči.

V dosego svojega namena postavljajo v boj vsa mogoča sredstva. Gibalo vsega njihovega dela je neutrudljivo sovraštvo in gonja proti vsemu, kar je na poti njihovim ciljem. Paberkujejo povsod, samo da bi mogli vreči na nasprotnika, ki ga ne morejo ubiti z idejo, s premočjo duha in s pozitivnim delom, senco in spačeno podobo. Ti ljudje oživljajo večno zmedo med moralnostjo in nemoralnostjo, med pravovernostjo in nepravovernostjo. Pri svojem boju zamenjujejo idejo s taktiko, svetovni

Naša delavska socialno-varstvena zakonodaja v praksi

Odpomoč proti delodajalskim napadom

Samo zavedno strokovno organizirano delavstvo bo uveljavilo svoje pravice nasproti delodajalcem, nasproti javnosti in nasproti oblasti

V zadnji številki »Del. Pravice« smo pojasnili, kako so zasnovali organizirani delodajalci nov napad na obstoječo socialno zakonodajo.

Prav za prav vzdržujejo delodajalci stalno borbo proti tej zakonodaji. Starostno zavarovanje n. pr. bi moralo biti izvedeno po zakonu že leta 1927. Pa ni bilo. Zasluga pri tem je v večjem delu organiziranega odpora delodajalcev. Krivda pa pri delavstvu, ker je menilo, da bo večno vladala doba debelih krav in da mu zaradi tega ni potrebna niti organizacija, niti borba za že uzakonjene pravice. Tudi delodajalci so uživali blagoslov povojne dobe in z obema rokama grabili, vendar pa niso pozabili na varnostne odredbe in se borili proti novim obremenitvam. Zaradi tega so se organizirali in kot organizirana celota dosegli, da se ni izvedlo starostno zavarovanje pravočasno in tako, da bi imelo delavstvo nekaj od tega. Obrtni zakon je v veljavi že več let. Pa vendar se v celoti ne izvaja. Delodajalci ga zavestno kršijo. Gredo ponekod organizirano preko njegovih določil. Odpoved ni vedno po zakonu, nameščencem se krati dopust, dajatve v času bolezni ali drugih zakonitih zadržkov uporabljajo za to, da izvajajo nad uslužbenci teror. Že zadnjič smo omenili, da je stavbinsko delavstvo, ki se je poslužilo svojih pravic, na črni listi. Pri teh gre za prav organizirano akcijo delodajalcev. Pa tudi po drugih podjetjih strašijo uslužbenca, če zahtevajo, da se izvaja zakon, da bodo imeli za to posledice.

Zakon o zaščiti delavcev določa marsikaj koristnega: Ureja delovni čas, nagrado za nadurno delo, svobodo organizacije in še veliko drugega. V veliko veliko primerih je to le še na papirju. Dejansko delavstvo ne čuti v praksi te varstvene zakonodaje. Zakoniti delovni čas se ne upošteva, nadurno delo se ne plačuje. Če se hoče delavstvo nanovo organizirati, so proglašeni najbolj

nazor z disciplino. Njim niso katolicizem, marksizem, fašizem in podobno skoraj nič drugega, kot borbena gesla, ki jih ponavljajo v nešteti in različni vedno in povsod. Za nje ljudje, ki niso v njihovih vrstah, niso nikdar dovolj verni, dovolj katoliški, če so — seveda po izrazu njihovih pojmov in meril — sploh ljudje.

A vse to ni drugega, kot izraz tiste poniglave in podle strasti, da opljuje vse, kar ni strogo uvrščeno (za naše razmere je silno značilno uvrščanje, sortiranje!) v njihov krog. V teh ljudeh je izrazito nagnenje

zavedni strokovničarji za lenuhe in manj sposobne. Za »elemente«, katerih podjetje ne more več prenesti. Najžalostnejše poglavje pa tvorijo vajenci. Tudi njih se obrtni zakon spominja. Vendar dejansko ta zakon ne velja (formalno velja seveda tudi za te) za dve tretjini vajencev. Učne pogodbe se ne sklepajo pravočasno, vajenci morajo delati po 10 do 14 ur na dan. Že davno bi moralo biti določeno, koliko vajencev sme imeti posamezen obrtnik z ozirom na število pomočnikov in kolika odškodnina pripada vajencu po dovršenem letu učne dobe. Vsega tega ni. V Ljubljani sami, v središču Slovenije, se dogajajo take nerednosti in protizakonitosti. Ni nobenega odpora niti od strani oblasti, niti od javnosti, veliko premalo celo od delavstva samega.

Tudi od delavstva samega. Kajti delavstvo bi moralo hoditi po poti delodajalcev in si jih vzeti za zgled. Delodajalci podvzamejo vse akcije organizirano in pod enotnim vodstvom. Tudi odpor delavstva proti poslabšanju socialne in varstvene zakonodaje ter borbe za njeno izva-

janje in izboljšanje bi morale biti organizirane in enotne. Odstotek organiziranega delavstva je pa zelo nizek. Tako nizek, da si upajo prav vsi delavski nasprotniki brezobzirno udrihati po delavstvu.

Mogoče bo kdo menil, da gledamo prečrno. Pa ni tako. Dejstvom moramo pogledati v oči in iz tega izvajati posledice. In te so: Zavedati se moramo, da ne bo nihče rešil delavskega vprašanja zadovoljivo, pošteno in pravično, če ga ne bo delavstvo samo. Delavstvo pa se je moglo dosedaj javno udeleževati in nastopati le potom delavskih strokovnih organizacij. Tako bo tudi v bodoče.

To resnico imejmo vedno pred očmi: **Le potom delavske strokovne organizacije more postati delavstvo tako močno, da ga bodo upoštevali in spoštovali delodajalci, javnost in oblast!**

Šele takrat, ko si bo delavstvo ustvarilo potrebno moč, veljavo in ugled, se bodo izvajali delavski zakoni in takrat bodo izostali tudi razni napadi na zakonite delavske pravice!

§ 219 obrt. zak. in delavstvo Kam to pelje?

Sedaj veljavni § 219. obrtnega zakona je važna pridobitev za delavstvo. Določa namreč, da ima delavec, ako je po 14 dnevem službovanju zadržan od dela zaradi bolezni ali nezgode, pravico do enotedenske plače. Zakonodajalec je imel pred očmi težki položaj obolelega delavca, ki prve dni bolezni, ko še ne dobi takoj hranarine od OUZD, potrebuje sredstva za preživljanje. Če bi tega določila v o. z. ne bilo, bi ostal delavec, ki običajno nima več kot za iz rok v usta, v največji lakoti in pomanjkanju. Kako naj se pa potem zdravi?

V tem pogledu je delavstvo veliko pridobilo v svoji socialni zakonodaji. Popolnoma razumljivo je, da so podjetniki proti takim dajatvam. Na vse načine se trudijo, da bi izplačilo enotedenskega zasluzka odpravili ali pa vsaj kolikor mogoče okrnili. Najbolj žalostno dejstvo pri

tem pa je, da jim delavci z nesmiselnim ponašanjem in sklicevanjem na določilo § 219. v mnogih primerih zelo pomagajo. S svojim ravnanjem delavci pogostokrat naravnost vsiljujejo podjetnikom v roke orožje in utemeljene vzroke za borbo proti § 219. Na primer delavcu ni všeč neko delo, ali pa bi rad izvršil kako opravilo za sebe ali za koga drugega, za katero rabi nekaj dni. Gre in se prijavi uradovemu zdravniku kot bolnik. Čisto gotovo je, da zdravnik pri lažjih obolenjih vsakokrat ne more prav točno in hitro ugotoviti, ali je prijavljeni resnično bolan in za delo nesposoben ali se samo dela bolnega. Zdravnik seveda izda potrdilo o delavčevi bolezni, s katerim se dobi enotedenska plača od podjetnika. Marsikje se taki primeri dogajajo kar pogosto, posebno v podjetjih z velikim številom delavstva.

Taki delavci se prav nič ne zavedajo, kakšne so posledice, ki morejo iz tega nastati v škodo vsemu delavstvu. Zrtve takih nesmiselnih spekulacij so in ostanejo delavci sami. Seveda so potem najbolj prizadeti tisti, ki so resnično bolni. To pa zaradi tega, ker podjetja gledajo na to, kako bi zmanjšala primere obolenj. Na primer v tekstilni tovarni Zelenka in Komp. v Mariboru je vsak delavec po trikratnem obolenju enostavno odpuščen iz službe. Tovarna Doctor in drug v Mariboru pošlje vsakega delavca, ko preneha biti bolan, še za en teden domov pod pretvezo, da še ni popolnoma zdrav. O tem ne odloča zdravnik, marveč inženjer ali obratovodja. Tak prisilen brezplačen dopust vzame delavcu dajatev, ki mu je predvidena po § 219. o. z., ker za dneve takega dopusta ne dobi hranarine, kakor tudi ne plače. Zato se pa marsikateri delavec, čeprav je res-

za poveljevanje samodopadljivosti in samozavesti v edini lastni pravo- vernosti, v središču vsega resničnega, zdravega in poštenega. Elita v vsakem oziru! To ni moralno, ne krščansko, ampak le podlo, do ogabnosti pretikano in preračunjeno agitatorsko delo, ki vidi zablodo samo izven sebe. Zase pa ti ljudje nimajo ne časa ne volje, da bi se ustavili ob sebi in si pogledali v dno duše. To početje ni drugega, kot hinavščina in moralno slijnarstvo. Človek se nehote vprašuje: Kje je slovenski Herkules, ki bo izkidal ta smrdljivi Avgijev hlev?

Koledarček za 1. 1938 smo te dni razposlali vsem skupinam. Začnite takoj z razprodajo in skrbite, da bo račun za poslane izvode pri centrali v najkrajšem času poravnani. Cena je 8 din za izvod.

Skupine, ki žele naročiti brošuro »Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt«, ki jo je izdal OUZD, naj to sporoče centrali. Dobe jo za ceno 2 din izvod. Sporočite koliko izvodov naj pošljemo. Vse skupine, katere bi brošuro, naročile, pa prosimo, da nam takoj po prejemu pošiljke nakažejo denar. Na uradu moramo namreč vse izvode plačati takoj.

Zaradi izvedbe zavarovanja za starost, onemoglost in smrt, in poviša-

nja prispevkov za borzo dela je OUZD izdal nove tabele, iz katerih so razvidni prispevki za bolniško nezgodno in starostno zavarovanje, za borzo dela in za Delavsko zbornico. Tabeli sta dve, iz tabele A so razvidni odbitki za delavce, zavezane starostnemu zavarovanju, iz tabele B pa višina prispevkov za one, ki niso zavezani zavarovanju za starost, onemoglost in smrt. Predvsem pride v poštev tabela A. Dobe se po 1 din za kom. pri OUZD v Ljubljani in vseh uradovih ekspoziturah. Proti plačilu vnaprej (lahko tudi v znakah) jih vam nabavimo tudi mi. Sporočite samo, koliko izvodov jih naročate.

Kovinarji

Kamnik. Sestanek naše skupine se je vršil v sredo 27. oktobra. Na sestanku je poročal predsednik skupine tov. Stare o boju s podjetjem za izplačilo mezd delavcem, ki so bili na orožnih vajah. Poročal je, da mu je podjetje pravkar javilo, da bo plačalo. Dalje je dal nekatera pojasnila o udeležbi obratnih zaupnikov na proslavi 30 letnice podjetja v Osijeku. Poročal je tudi o drugih tekočih organizacijskih stvareh. Za centralo se je sestanka udeležil tov. Grošel, ki je podal poročilo o poteku stavke v kemični tovarni A. Kansky v Podgradu ter v Gračnici in v Jurklostru. Pokazal je v svojem poročilu, kako je delavec danes v boju navezan na moralno kot materialno oporo na tovariše po drugih skupinah, ako hoče vzdržati do zmage. In kako delavsko sveta je dolžnost tovarišev po vseh skupinah, da gredo ob stavki vsi v boj s tem, da podpro tovariše, ki so v štrajku. Tej dolžnosti so se tovariši in tovarišice v »Titanu« odzvali, za kar jim je izrekel vso pohvalo. Žal pa, da tista velika armada neorganiziranih in nezavednih delavcev, ki stojijo izven strokovnih organizacij omogoča kapitalistom tisto moč, da lahko tako suženjsko izkoriščajo delavstvo. Zato je delavstvo potem v posameznih obratih prisiljeno iti v tako skrajni boj za rešitev golega življenja. Sklep sestanka je bil, da bomo tudi pri Titanu vrste JSZ še povečali.

Viničarji

»Važno vprašanje«

Najbolj žalostno poglavje v viničarjevem življenju je, ko mora star in onemogel iz službe. Često to store mladi gospodarji, ko prevzemajo od starih posestvo. Kot mlade moči pač hočejo naglo na vseh koncih utrditi svoje stališče in opraviti vse po svoje. Ako je pri vinogradu star viničar, tedaj proč z njim. Ako je pri hiši star pes, v hlevu star konj, pred tem ima mladi gospodar neko spoštovanje, čeprav je eden ali drugi zgolj žival. Pred starim viničarjem pa tega spoštovanja ni. Proti temu se je že mnogo pisalo in govorilo, vendar ostaja vse pri starem. Človek je manj kot žival. Zastonj bodo čakali viničarji na tako uredbo, ker je preveč odpora proti zaščiti starega izgaranega človeka. Vseeno pa se mora najti tu nek izhod, da se bodo mogle vsaj v najbolj kričečih primerih zavreti takšne krivice.

25. oktobra se je na občini št. Ilj v Slov. goricah obravnavalo pred viničarsko komisijo prav to vprašanje. Pokazalo se je, da viničarjem ni treba preveč skrbeti za posebno uredbo, s katero naj se jim zajamči službena stalnost. Vse to imamo že v sedanjem viničarskem redu,

nično bolan, ne upa javiti bolnim. Nekatera podjetja razmišljajo, da bi na mesto ugodnosti § 219. dala delavcem na leto osemdnevni plačani dopust, toda samo tistim, kateri med letom niso bili bolni. Pri nekem podjetju so nastavili posebne paznike, ki obolele delavce nadzorujejo na njihovem domu. Ta zadnji primer je še najbolj pravičen. Vsi drugi so pa dvorezen nož, s katerim podjetja prikrajšajo vse delavce, krive in nedolžne, resnično bolne in simulantne.

Gotovo je, da od pridobljenih pravic delavstvo ne more odstopiti. Pod nobenim pogojem tudi ne sme dopustiti, da bi podjetniki § 219. o. z. na vse mogoče načine okrnjevali ali pa, da bi si ga vsak podjetnik po svoje razlagal in ga po svoje izvajal. Na drugi strani mora pa delavstvo samo paziti, da s svoje strani ne bo dajalo vzrokov in povoda za take nastope delodajalcem. Vsak delavec mora imeti toliko delavske zavesti, da ne bo nekaj, kar je za vse delavstvo dobro, izrabljal le samemu sebi v korist, a na škodo vsega delavstva. Delodajalci itak

samo treba je praktičnega izvajanja tistega določila od strani viničarjev samih. Tov. Paherniku je po 32 letnem službovanju bila odpovedana služba. Mladi gospodar je hotel mladega viničarja. Kam naj gre stari, ker ne more dobiti primerne službe in ker ni ničesar zakrivil, da bi ga tako pregnjali. Viničarja je zastopal tajnik JSZ tov. Rozman Peter. Vinogradnik je navedel vzroke za odpoved, ki pa niso bili take narave, da bi mogli opravičeno smatrati viničarja kot krivca. — Na predlog viničarjevega zastopnika, si je komisija osvojila stališče, da se samo med 1. in 15. avgustom (v smislu uredbe o viničarskem redu) more služba odpovedati brez vzroka. Kjerkoli pa bi bil vzrok, je v tem času odpoved neveljavna. Vzroki za odpust iz službe so samo prestopki po členu 20. uredbe o viničarskem redu. Dosedanja praksa v izvajanju določil viničarskega reda takega tolmačenja o službenih odpovedih ni poznala. Sedaj pa bo treba prav povsod tako nastopati in vsi tisti viničarji, ki ne bi radi menjali svojih služb in so morda zaradi malenkosti dobili odpoved, morejo po viničarskem redu uveljaviti svoje pravice. V tem primeru se je vinogradnik vdal in umaknil službeno odpoved. Kaj bo počel sedaj z novim viničarjem, ki si ga je že najel, je seveda drugo in samo njegovo vprašanje. — Ako bodo viničarji dosledno hoteli izvajati in se v vsakem primeru spustiti na pot viničarske komisije, je dejansko službena stalnost viničarjev že tukaj. In to brez posebne zahteve uredbe in gotovo na veliko začudenje temu nasprotnih vinogradniških krogov.

Tekstilno delavstvo

Vir. V nedeljo, dne 31. oktobra se je v društveni dvorani v Dobu vršil sestanek delavstva tovarne Kocjančič na Viru. Od centrale se je sestanka udeležil tov. Pestotnik. Poročal je o minimalnih plačah v zvezi z zadnjim mezdnim gibanjem, ki ga je delavstvo v tem podjetju imelo. Pogajanja, ki so se vršila ob pričetku oktobra med podjetnikom in zastopniki delavstva, so bila ugodno zaključena. Delavstvo je s tem mezdnim gibanjem pridobilo. Med drugim je tudi omenjal, da vse uredbe, katere so izdane v prilog delavstva, niso dosti prida, ako delavstvo samo potom svojih strokovnih organizacij ne zahteva, da se uredbe izvajajo. V takih slučajih mora delavstvo spoznati, kako nujna potreba za delavstvo je strokovna organizacija. Tudi mora med delavstvom vladati složnost, brez vsakih osebnosti ali zahrbtnih obrekovanj. Strokovna organizacija naj bo družina, koder naj vlada ljubezen in medsebojno zaupanje. Le tako se krepi organizacija, s tem pa tudi udarna sila delavske skupnosti.

komaj čakajo, da se ta socialna pridobitev delavstva ukine.

Pri tem je pa tudi treba ugotoviti, odkod izvirajo zlorabe § 219. o. z. s strani delavstva. Vsi dobro vidimo, kako kapitalistični in nesocialni podjetniki okrnjujejo, le napol ali pa vobče ne izvajajo, mnogi pa naravnost v nasprotnem smislu izrabljajo za delavstvo ugodna določila raznih zakonov in naredb. Delavstvo vidi podjetnike, ki imajo denar, kako jim je dovoljeno vse, tudi tisto, kar je po splošnem ljudskem mnenju nesocialno, nepošteno in nemoralno. Mnogo je tega vsak dan. Delavec čuti, kako ga njegov delodajalec izkorišča na vse mogoče načine, da čim ceneje kupi njegovo delovno moč in da čim več iztisne iz nje. Taka izkoriščevalna miselnost pa se potem prenese tudi med delavstvo. Reven delavec si misli, zakaj pač ne bi tudi on malo zlorabil zakon v svojo osebno korist, ko vidi na drugi strani očitne, grobe in velike zlorabe.

Zato pa je za delavstvo nujno, da vstopi v strokovno organizacijo, ker le tu se delavstvo vzgaja in le strokovna organizacija krepi čut odgovornosti do

Načelno so se na kongresu Pos. zv. obravnavala tri važna vprašanja, in sicer: 1. bolniško zavarovanje za služkinje, 2. starostno zavarovanje in 3. sprememba poselskega reda.

Želja za izvedbo bolniškega zavarovanja je prišla iz pravičnih razlogov. Na lastne oči smo imele priliko večkrat opazovati krivice, ki so se godile našim dekletom od strani sicer ne vseh, pa vendar mnogih neusmiljenih gospodarjev, oziroma gospodinj v času boleznij. V službi so jo obdržali, dokler je bila zdrava, ko je obolela so jo pa kar enostavno odslovili. V tem težkem položaju ni imela od nikoder pomoči. Kazalo ji ni drugega, kot izdati za zdravnika in zdravila tiste krvavo zaslužene krajcarje, ki si jih je v zdravih dneh s tako težkočo prihranila. — Ta želja se nam je pa, hvala Bogu, kmalu izpolnila, ker že leta 1921. je prišel v veljavo zakon o zavarovanju delavcev, za katere posluje Osrednji oziroma v Ljubljani Okrožni urad, kamor tudi služkinje pripadamo.

Vprašanje starostnega zavarovanja se je pač vlekle dolga leta. Sele v letošnjem letu 1937., meseca septembra, je bilo uveljavljeno. A žalibog ne tako, kakor smo si zadevo predstavljale. Zato, če hočemo biti odkrite, moramo reči, da

s tem starostnim zavarovanjem nismo povsem zadovoljne. Naj omenim le eno določbo: 70. leto za starostno rento. O, kako malo odstotkov zgaranega delavstva, in to naj si bo moškega ali ženskega spola živi čez sedemdeseto leto. In če živi, kateri delodajalec pa ima do tega leta posla v hiši ali v tovarni? In tudi brezposelnost, ako bi se starejši prej umaknili mlajšim, bi bila s tem jako omiljena. Upamo pa, da se bo ta potrebna ustanova polagoma boljšala.

Sprememba poselskega reda. Obstojala je namreč v tistem času zastarela poselska knjižica, v katero, mimogrede povedano, naša nezavedna dekleta niti pogledala niso, še manj pa premišljevala njeno vsebino. Vsebovala je 36 paragrafov, v katerih so bile določene ponajveč pravice gospodarjev, služkinjam so povečini pripadale le dolžnosti. Določeni jim ni bil noben delovni čas, nikak nedeljski počitek, noben letni dopust itd. Kratko rečeno: gospodarji so lahko s tem nezavednim, potrpežljivim bitjem ravnali lahko kakor so hoteli, po svoji mili volji. In ta »sijajni« poselski red je bil v veljavi celih 85 let. — Sklenile smo na zborovanju iti takoj na delo za nov poselski red s pomočjo Jugoslovanske strokovne zveze. (Se nadaljuje.)

Iz organizacije

Kje se zbiramo služkinje. Ker se približuje zimski čas, obveščamo naše služkinje, da bo tudi v letošnji sezoni kakor druga leta na razpolago Dom služkinj v Križevniški ulici 2. Prostori bodo odprti ob nedeljah in praznikih v popoldanskih urah, kjer naj se v toplih prostorih zbirajo dekleta. Preskrbljeno bo za pošteno razvedrilo: petje, tombola, domino, včasih kakšna igra, posebno pa večkrat kako predavanje, tudi skiptično, itd.

Prvo predavanje. V nedeljo, 5. novembra, se torej začnejo naši sestanki. Ta dan bo imel prvo otvoritveno predavanje voditelj Pos. zv. g. prof. Košir. Pridite vse!

Nemški tečaj. Dne 7. oktobra se je

Kuharski nasveti

Rahli žličniki za juho. Ko pripraviš vlečeno testo za štruklje, obreži okrog debelejši rob, katerega skupaj zgneti in v slani vodi prevri; položi ga v moko, da se osuši in naslednji dan zribaj na način kot ribano kašo. V skledi vmešaj košček surovega masla z dvema rumenjaki, kamor daj omenjeno kašo in nekoliko mleka, ter zakuhaj z žlico v vrelo juho.

Srbsko riževno meso. Daj na mast drobno zrezano čebulo; ko orumeni, dodeni na koščke zrezano telečje meso, potrosi papriko, osoli in duši pokrito. Nadalje potrosi z moko, dodaj kisle smetane in zalij z juho ter tako pusti dalje

začel nemški tečaj, katerega vodi in poučuje učiteljica gđ. Pirc Anica. Kljub veliki zaposlenosti v šoli in drugje se žrtvuje ob večernih urah za služkinje, ki hočejo izobrazbe. Za veliko in požrtvovalno pripravljenost smo ji vse prav od srca hvaležne. Gotovo pa se ji bomo najbolj oddolžile, če bomo kar moč redno obiskovale vse učne ure in si resno in z vso voljo prizadevale čim hitreje napredovati v znanju.

Pred kratkim se je začel šivalni tečaj, katerega vodi gđ. Omeje Marija. Zmožna je kroja in voljna poučevati tudi različna ročna dela, kar to ali ono veseli. Poslužite se lepe prilike! Tečaj se vrši dvakrat na teden, ob torkih in četrkih zvečer, približno od pol 9 do pol 11 ure.

dušiti. Odlji tekočino ter pridene riža in pridno mešaj med prilivanjem juhe tako dolgo, da je mehko; h koncu potresi še z parmezanom. Prejšnjo tekočino zasebno zraven serviraj.

Saherjeva torta. Dobro zmešaj 14 dkg surovega masla s 14 dkg sladkorja in 5 rumenjaki, pridene 14 dkg v pečici zmeščane čokolade, 10 dkg moke in ostali sneg teh jajčkov ter počasi zapeci. Obliv: 14 dkg čokolade, 10 dkg sladkorja in dober četrt litra vode mešaj na ognju tako dolgo, da postane gost, ter vlij čez torto. V bolj hladni pečici jo pusti še nekoliko osušiti.

V reškem kamnolomu:

Drobilec je prenehal hrustati...

Vprašanje narodne zavednosti obmejnega delavstva

Maribor, koncem oktobra.

Preteklo soboto je bilo sezonsko obratovanje kamnoloma v Reki pri Hočah dokončano. Od spomladi sem se je delalo s polno paro. Eksplozije min so iz dneva v dan odmevale po soteski. Veliki motorni drobilec je noč in dan hrustal trdo kamenje in spreminjal ogromno skalovje v droban cestni gramoz. Vsakih 24 ur je namlel najmanj 60—80 kubičnih metrov gramoz, katerega so potem s tovornimi avtomobili kar sproti odvažali na cesto št. Ilj—Maribor. Skalnati hrib nad kamnolomom se je vsak dan bolj nižal in manjšal in zemeljska plast nad tem kamenjem je postajala vedno bolj izpodkopana. V veliki nevarnosti je bilo življenje zadnji čas predvsem za tiste delavce, ki so bili v kamnolomu pri vrtanju, razbijanju in odvažanju. K sreči pa zemeljski plazovi niso zahtevali človeških žrtv. Vendar pa je enemu delavcu zlomilo nogo, enemu je zasulo suknjo in podjetju je zasulo vozicek.

Firma je bila iz Avstrije. Prav tako vodilni ljudje: obratovodja, knjigovodja, strojniki in celo strelniki mojster, vsi so

bili tuji, avstrijski državljani. — Naši ljudje so bili zgolj garači, delali so najbolj naporna dela. Ako bi ti delavci ne bili organizirani v JSZ, bi imeli tu pravcato suženjsko življenje ter priganjastvo in šikane brez primere. Tuji so bili bolj samozavestni in ošabni kot menda na svoji zemlji. Saj pa tudi noben tujec pa naj bo Nemeč ali kdorkoli, nikdar ne prihaja k nam, da bi nam pomagal, marveč obratno, danas in naše naravne zaklade čimbolj izkoristi za svoj dobiček.

Po prizadevanju organizacije JSZ iz Maribora, so se plače tem delavcem dobro popravile, redno izplačevale; uredilo se je glede odpustov in doseglja se je delovna pogodba. V tej drugače zapušeni pohorski dolinici, je bilo dokaj živahno življenje. Delavstvo in njih družine so bile kolikor toliko vsaj skromno preskrbljene. Izraz tega je bil prav zadnji dan dela. Tudi sicer strogi tuji so si znali pridobiti srca delavcev zato, ker so vsaj primerne človeško plačali in kar je najvažnejše, plačali so več kakor daleč naokrog delodajalci domačini naši državljani.

Ob 12 se je drobilec ustavil. Po znani štajerski navadi se je takoj moralo popiti par škafov hruševca, ker brez tega ni prazničnega razpoloženja. Prišle so tudi delavske žene in dekleta in prinesle seboj polne roke cvetja. Vsak delavec je dobil svoj »pušelje«. Okrasile so tudi stroj in ko je pribrel z luksuzno

»Slovenec«, dne 28. oktobra 1937: »Naše ljudstvo odobrava politiko svojega voditelja«:

V ponedeljek, 25. t. m. so se v Ptuj v velikem številu zbrali zaupniki JRZ, med njimi župani in občinski možje ter predstavniki kmetijskega ljudstva enega največjih okrajev naše banovine. — V ospredju je seveda stalo glavno vprašanje našega notranjega političnega položaja, tako imenovani sporazum, ki naše ljudstvo danes v prvi vrsti zanima, zlasti v našem okraju, ki z brati Hrvati živi v neposrednem sosedstvu in vsakdanjem stiku. G. prof. dr. Vesenjaj je najprej pojasnjeval gospodarske potrebe velikega pljuškega okraja. Najbolj žalostno je gospodarsko in socialno stanje haloškega prebivalstva, kjer so sami vinjarji. Govornik je naprosil zdravnike, ki delujejo na tem brdovju, za statistične podatke o zdravstvenem stanju šolske mladine v Halozah in je na tej podlagi ugotovil, da je 60 odst. haloške šolske mladine bolne na akutni jetiki. Isto pa so glede nabornikov s tega ozemlja ugotovile vojaške naborne komisije. Tu je potrebna globokosežna gospodarska in socialna akcija za to najbolj zapuščenno prebivalstvo dravske banovine. G. prof. Vesenjaj je nato med največjo pozornostjo pojasnil naše stališče do »sporazuma«.

Tako imenovani sporazum, sklenjen v Zagrebu, je kajpada politična zadeva posebnega pomena, nima pa prave realne vrednosti za rešitev našega notranjopolitičnega vprašanja. Srbski partnerji tega sporazuma so vseskozi nezanesljivi. Pribeževičeva stranka na Hrvaškem pa je sploh v propadu. Davidovič in Aca Stanojević nimata za seboj srbskega ljudstva in ga nikoli ne bosta imela. Tudi je treba poudariti, da je bilo notranjih pretresov v Jugoslaviji več ko preveč in da je treba enkrat začeti mirno državljansko soživljenje na podlagi absolutnega spoštovanja reda in zakona.

Nadalje pa moramo posebno Slovenci, ki smo majhen narod, upoštevati, da ne smemo Slovenci igrati hazardne politike in da ne smemo dajati velesrbstvu, ki je še zelo močno v naši državi, prilike, da bi padlo po nas. Slovenci moramo delati samo realno politiko, kakor jo dela naš voditelj dr. Anton Korošec. Po teh besedah so zaupniki izrekli soglasno popolno zaupanje našega okraja politiki dr. A. Korošca in mu poslali izraz svoje vdanosti ter popolnega soglasja z njegovo politiko.

Nato je dr. Vesenjaj dejal, da je sedaj pravi trenutek, da se zgradi naša samouprava na podlagi obstoječih zakonov in je obenem izjavil, da je trdno pričakovati, da se bo naše gospodarstvo dvigalo naprej; zlasti je važno, da je ozdravitev našega združnega denarstva in kredita na najboljši poti in da smemo končno zadovoljivo rešitev tega vprašanja pričakovati v kratkem. To more povedati na podlagi zanesljivih in pozitivnih dejstev zadnjega časa. (Veliko odobravanje in ploskanje.)

Za dr. Vesenjajem je nastopil bankni svetnik, kmetijski posestnik Janžekovič. — Med drugim je dejal: Vino ne prenese več nobenega davka, to je treba merodajnim krogom odločno povedati! (Viharno odobravanje.) Grajal je ostro šikaniranje, kateremu so izpostavljene naše

občine in posamezni gospodarji od strani davčnih uprav. (Viharni protesti.) Zelo pravilno je govornik omenil, da je naše časopisje, ki sicer stoji na višini, preveč meščansko usmerjeno in da zlasti v gospodarskem delu našega časopisja prevladujejo interesi industrije...

Glede vprašanja sporazuma je g. Janžekovič dejal, da ljudstvo vseskozi odobrava politiko svojega voditelja dr. Korošca. Ko je še g. Prelog podal poročilo o kmetijskih zbornicah in so zborovalci predebatirali več važnih vprašanj okraja, je predsednik zaključil sestanek, ki je pokazal veliko politično in stanovsko zavest našega ljudstva.

»Domoljub«, ki je prejšnji teden s posebno jubilejno številko slavil 50. letnico svojega izhajanja, je pričel pred časom več člankov pod naslovom: »Politična načelnost«. V številki z dne 6. okt. t. l. ugotavlja »Domoljub« pod tem naslovom sledeče:

»Kaj nas uče ti primeri, kakršnih bi lahko našli iz našega povojnega političnega življenja še stotine in stotine? To, da je velik del našega ljudstva vendarle politično še jako malo zrel, ker zanj niso merodajni programi, načela in dejanja, temveč fraze in osebe. Ni ga menda več slovenskega človeka razen nekaj sto, katerim to dobro nese, ki ne bi na svoji koži občutil strašne nesreče, ki jo povzročajo našemu narodu centralizem, a vendar drve tisoči slepo za zastopniki najskrajnejšega centralizma...»

Da, kaj nas učijo vsi ti in taki primeri, kakršne vidimo vsak dan in na vsak korak? Da znaten del naših ljudi vendarle malo razmišlja, če pa razmišlja in spozna, da se ne ravna po tem, kar in kakor je spoznal za pravilno, temveč v neki nerazumljivi zaslepljenosti vztraja še naprej pri starem, pa čeprav je stokrat uvidel, da tako ni prav. Leta 1921 je glasoval za Pueljo zato, ker je dal prav njegovim avtonomističnim besedam, a je g'asoval zanj tudi pri naslednjih volitvah, čeprav je Pucelj medtem izdal avtonomistično misel in se prelevil v hudega centralista...

Taka politika je smrt za vsak narod, kajti v takih razmerah delajo lahko voditelji z narodom kar in kakor hočejo, saj vedo, da lahko preobračajo največje kozolce, da lahko trikrat na dan menjajo svoje programe, da lahko delajo na račun ljudstva najbolj grde kravje kupčije, kajti njih zaslepljenost bodo šli kot backi slepo za njimi kamorkoli in nihče jih ne bo tiral na odgovor. Taka »politika« je smrt za vsak narod in tudi Slovenci krvavimo že skoraj dvajset let zaradi take »politike«. Kajti če bi bili mi takoj po uveljavljenju nesrečne vidovdanske ustave sledili svojim jasnim spoznanjem in svojim očitim narodnim in gospodarskim koristim, nikoli več bi ne mogli biti izvoljeni kakšni Kramerji, Puelji, Zerjavi, in podobni agenti velesrbskega centralizma, ki nas davi ter nam onemogoča naš narodni, politični, gospodarski in socialni razvoj do današnjega dne.

Stara korenina »Domoljub« je, kakor kaže zadnje mesece, vendar še čil in prožen, odločno ljudski in slovenski — pa mu zato tudi »Delavska Pravica« kljub vsemu k jubileju iskreno čestita.

limuzino obratovodja inž. Deutsch, so tudi njemu poklonile najlepše cvetja. Na avto pa so položile kar cel venec. Vse trpljenje, težave in krivice so bile kakor pozabljene. Tesno je bilo vsem pri srcu. Ne zaradi slovesa od tujecev, marveč veliko bolj zaradi tihe skrbi, kaj bo sedaj, ko ne bo več zaslužka. Vsaj takega ne kot je bil tu.

Na ta praznični zaključek dela je prišel iz Maribora tudi tajnik JSZ tov. Rozman P. Bilo je treba urediti razne zadeve, katere je delodajalec odlagal do zadnjega, ali pa jih je sploh hotel prezreti. Odškodnine onim, ki so bili na orožnih vajah, onim, ki so bili bolni in različno. Takoj po izvršenem izplačilu se je uredilo tudi vse to. Delavci so povrh redne plače dobili še lepe denarje. Zalostno je bilo pač pri tistih, ki so do tega dne izrpalni na predujmih skoraj ves zaslužek ter so dobili kar prazne plačilne kuverte. Podjetnik je odtegnil vsakemu tudi dolg pri trgovcu. Po posredovanju tajnika JSZ je podjetje vsem takim še nekaj primaknilo, tako da nihče ni odhajal domov čisto praznih rok. Končno so dobili vsi delavci skupaj še 150 din napitnine, kar so tudi brez pomisleka takoj v bližnji gostilni porabili.

Da so si ga delavci nazadnje privoščili — kdo bi jim mogel zameriti! Naši, prosvečeni ljudje, kaj radi kritizirajo alkoholizem v delavskih vrstah. Ne vedo pa tega, da to ni nobeno pijačevanje, ako si ga delavec vsaj na plačilni dan privoščil kakšen četrt. Je vsaj tisti trenutek malce bolj sit in zadovoljen, ker drugače ima itak vsak dan

post zaradi prenizke plače — pardon zaradi previsokih cen življenjskih potrebščin.

Nekaj drugega je bilo tu vse bolj zanimivega. Tuji so tu izkoriščali zemljo in ljudstvo, oboje enako. Dobičke so si kovali in lepo so zaslužili. Zakaj jim potem naš človek še čast in vdanost izkazuje? Namesto da bi avto zasuli s kamenjem, so ga rajši ovenčali s cvetjem. Marsikak nacionalni prenapetež bi zategadelj obojal delavstvo, češ preveč je hlapčevsko, nič narodno zavedno itd. Naš delavec danes ne more razumeti nacionalnosti in narodne zavednosti drugače kakor takole: kdor bo dal delovnemu ljudstvu večji kos kruha in pravico, pa magari je to tujec, tisti ga bo imel na svoji strani. Nobena propaganda ne bi mogla delovnega človeka odvrniti, da ne bi podpiral tistega, ki podpira tudi njegove in ki mu da vsaj malo človeško živeti. Človeka dostojen zaslužek, poprava kričečih socialnih krivic, dvig blagostanja delovnega ljudstva — to je glavni pogoj vsake resnične narodne zavednosti tu pri nas. Ko bodo naši delodajalci dajali vsaj toliko, ali celo več kot tuji, tedaj bo tudi delavstvo gledalo nanje z drugačnimi očmi. Dokler pa tega ne bo in bodo tuji dajali boljše plače in boljše delovne pogoje, bo to vedno najnevarnejša in najbolj učinkovita tujeva propaganda. Vse solzenje in vpitje — je zaman. Treba je videti stvari tako kot so! Naj bi jih kmalu in prav spoznalo tako kot smo jih mi delavci tudi vsi tako imenovani »javni« in »narodni« delavci.

P. R.

Jesenice - Javornik

Besede, dejanja, pa resnica! »Delavska Politika« z dne 20. oktobra v članku »Jesenice — še nekaj misli za lažji premislek« ugotavlja neke stvari, v katerih priljubljeni obratni zaupnik martinarne razvija svoja prerokovanja. Samo par vprašanj na to pisanje:

Kdo je kriv, da ima delavstvo KID samo 11 zaupnikov? Odgovor je čisto enostaven. Današnje za delavstvo tako klaverno razmere na političnem polju, nezavednost delavstva, največ pa denuncijantstvo, katero se je tako razpaslo pri KID, da je čudno. Samo malo naj pisec omenjenega članka pogleda v svoj obrat in slika mu mora biti jasna. Delavstvo je na kolenih, pravi, po čigavi krivdi? Oni, ki so hoteli biti voditelji delavstva, so povišani. Za kakšne zasluge (sekcijski predsednik bivši glavni zaupnik)? Kdo je kriv, da ima danes delavstvo tako kolektivno pogodbo? Pisec dolži MAO, da je on s svojo diktaturo temu kriv in da ni maral poslušati treznih in v bodočnost zročih ljudi. Ozrmo se na leto 1934. Tudi takrat so bile razprave v začetku v Ljubljani. Udeležil se jih je tudi pisec članka v »Delavski Politiki«. Koliko pa je takrat delavstvo pridobilo? Nič! Zgubilo pa je drva, premog, družinske in stanovanjske doklade so bile omejene in tudi vse akordne postavke so se reducirale kakor sedaj. Spomni naj se, kako je in na razpravi in na javnih shodih navidezno rohnel, v resnici pa je bilo drugače.

Mislím, da delavstvo pri KID zna presojeti in tudi ve, koga hvali »Tov. veštnik«. Svobodne strokovne organizacije delavstvo zna ceniti, ne mara pa raznih gerentov, postavljenih od central. O diktaturah in diktatorjih ne govorimo. Kajti tisti delavci, ki niso hoteli trobiti v Jeramov-Čelesnikov rog, so to okusili na svojih plečih. Časi, v katerih je ta režim imel svojo moč, naj se ne povrnejo več! To je splošna želja večine delavstva KID. Predsednik ali zaupnik delavstva mora delavstvu odkrito povedati, kaj se na razpravah govori in kaj se naredi. Kdor ne stori tega, ni vreden, da ga delavstvo pošilja, da ga zastopa.

»Delavci KID! Premislite in odločite se!« Tak je konec omenjenega članka. Da, res naj bi bilo tako! Premislite in javno povejte, da z ljudmi, ki gledajo samo na svoje lastne koristi in ki hočejo, da se jim pojejo slavošpevi, ne marate imeti nič skupnega. Jugoslovanska strokovna zveza je tako pri KID, kot tudi povsod, kjer ima svoje skupine, storila vedno svojo dolžnost napram delavstvu. Pri njej so vedno vse karte na mizi! Odklenimo se te strokovne organizacije posebno še ob spominu na njenega ustanovitelja dr. Kreka. Pojdimo v jesenskih in zimskih večerih na delo in organizirajmo vse, ki se prištevajo, da hočejo pošten in pravičen družabni red. Najboljši odgovor na tako pisanje kot sem ga omenil, s katerim hoče pisec oblatiti tudi bivšega predsednika JSZ, je, da odločno rečemo: Z ljudmi, ki imajo tako preteklost, najrajši nobenega stika! Bodo mo ponosni, da smo člani brezkompromisne — resnično svobodne strokovne organizacije!

Škofia Loka

Škofjeloko delavstvo se je oddolžilo spominu dr. Jan. Ev. Kreka. Zaradi velikih zaprek, s katerimi bi bila zvezana kaka večja proslava v spomin 20. letnice smrti velikega Slovenca, očeta Jugoslovanske strokovne zveze, dr. J. E. Kreka, se je vršil sestanek škofjelokega kršč. soc. delavstva v veliki dvorani Društvenega doma. O dr. J. E. Kreku je govoril tov. Srečko Zumer, ki nam ga je prikazal takega, kot je v resnici bil, kako je delal, se boril za delavske stanove, gradil slovensko združništvo ter tako utiral pot k boljši bodočnosti slovenskega naroda. Zlasti delavstvo mu je dolžno, da se ga s spoštovanjem in hvaležnostjo spominja, kajti ustanovil mu je njegovo Jugoslovansko strokovno zvezo, katera je edina neodvisna, nepolitična in res prava delavska strokovna organizacija. Vse drugo, kar je Krek ustanovil za delovne stanove, pa služi danes čisto nečemu drugemu in ne tistemu, komur je bilo namenjeno. Govor tov. Srečka Zumera je delavstvo pazljivo poslušalo, za njegov samozavesten zaključek, ki nam je porok, da je vodstvo naše JSZ v dobrih in varnih rokah, pa ga je nagradilo z živahnim pritrdjevanjem. Naj bo ta proslava, ki se je vršila na delavnik, po končanem delu, v taki obliki in v takih razmerah, ki so danes, dokaz, da je boj posedujočih in dobro situiranih, boj proti duhu, idejam in idealom dr. Kreka. Zato pa me, željave roke, odklenimo se še trdneje naše Jugoslovanske strokovne zveze, ponesimo: »Slava delu!« dr. Kreka

med ves naš narod slovenski. Tako se bomo najlepše oddolžili našemu velikemu pokojnemu Tovarišu. — Slava dr. Kreku!

Medvode - Goričane

Pravilno smo jih ocenili. Na ponovne napade lista »Nova pravda« na našo organizacijo in njene funkcionarje izjavljamo, da gremo molče in s prezirom preko njih. Tako demagoški in prostaški odgovor, kot so ga dali na naš članek o njihovih intrigah, ni časten za resno strokovno organizacijo in so s tem pokazali, da smo njih delovanje pravilno ocenili in razkrinkali. Za nas je s tem vsaka časopisna debata končana, ker smatramo, da je naloga strokovnih organizacij in njih časopisja višja, kot pa ta, da se napadajo in koljejo med seboj, ko združeni kapitalisti hočejo delavstvu odvzeti še teh malo pravic, ki jih ima.

Poroka. V nedeljo, 31. oktobra, se je v župni cerkvi v Preski poročil tajnik naše skupine tov. Andrej Sušnik z Rezikovo Peternelj. Na njuni skupni življenjski poti jima želimo obilo sreče in božjega blagoslova!

Duplica

Poroke naših tovarišev. V nedeljo, 7. novembra, se bo v farni cerkvi v Kamniku poročil naš najbolj delaven tovariš Mavricij Bore s tovarišico Francko Bergantovo, katero prav tako vsi poznamo kot neumorno delavko v naši organizaciji. Tov. Bore je v naši skupini od začetka pa do danes kot najbolj dosleden in nepopustljiv borec za delavske pravice. Bil je dve leti predsednik skupine, sedaj pa je že dve leti starešina obratnih zaupnikov. Njegova življenjska družica pa je tudi zelo agilna odbornica.

Odbor in vsi člani jima želimo v novem stanu obilo sreče in božjega blagoslova in upamo, da se bosta še bolj borila kot mož in žena ramo ob ramo za dobrobit delavstva. Srečno! — Tem čestitkam se iz srca pridružujemo vsi drugi in tudi »Delavska Pravica«.

Dne 17. oktobra sta si pa tudi obljubila večno zvestobo naš član tovariš Jerič Ciril in tovarišica iz sosednje skupine Gašperlin Milka. Da bi bila srečna!

Ježica

Lepa sodobna igra. — Dramatski odsek Katol. prosvetnega društva na Ježici uprizori v nedeljo, dne 7. novembra ob 3 popoldne v Cerkevnom domu slovitó K. Čapkovo dramo »RUR«. Igra je izrazito socialne vsebine in nazorno prikazuje, kako si kapitalizem s pomočjo tehnike in strojev zaslužni vse človeštvo, kar pa končno upropasti njega samega. Režija in vse glavne vloge so v delavskih rokah. Ker je tudi vstopnina zelo nizka (od 3 do 6 din), vabimo vse delavstvo iz bližnje in tudi oddaljene okolice, da se zanimive predstave udeleži v čim večjem številu.

Laško - Hudajama

20 letnica smrti dr. Jan. Ev. Kreka. Strokovna skupina JSZ in KDM bosta priredili v nedeljo, 7. novembra, po jutranji službi božji, t. j. ob pol 9 uri Krekovo proslavo v Laškem. Tovariši, pridite gotovo!

Poroka. V Sv. Juriju ob juž. žel. se je v nedeljo poročil tov. France Kaluder z gdč. Ivanko Sivka. Zelimo jima na njuni življenjski poti obilo božjega blagoslova. Tovariši so se mu zahvalili za njegovo vztrajno, nesebično in požrtvovalno delo v organizaciji. Tov. France pa se je ganjen zahvalil tovarišem za zvestobo ter se spominjal preteklih dni. Saj je bil l. 1933. z Lešnikom in tovariši kot borec za pravico v celjskih zaporih.

Tovariš je obljubil, da bo tudi v bodoče deloval v začrtani smeri, rekoč: »Kako bi mogel zapustiti tako zvesto tovariše!« Tov. France je zaposlen v tovarni »Zavora« v Rečici pri Laškem kot delovodja.

Slovenjgradec

»Zeleni« obisk. Naša skupina je dobila v nedeljo, 31. oktobra, nepričakovan obisk. Posetil nas je neki g. Z. iz Velenja. Prišel je razvijati program ZSD. Navzočih je bilo pet delavcev — vsi zavedni člani JSZ. Ze takoj pri začetku razgovora je lahko vsak spoznal, da tem gospodom je pač malo za delavske koristi, imajo pa neke druge cilje. Ko je hotel nekaj udrihati po Jugoslovanski strokovni zvezi, ga je takoj odločno zavrnil tovariš Lamut, kam bomo prišli, če bomo ob vsakem režimu spreminjali barvo in skakali iz ene organizacije v drugo. Ko mu je še drug naš tovariš povedal, da je tukaj v slovenjgraškem okolišu vsaka pot in ves trud zastoj, jo je gospod od zelenih takoj odkril z

Doma in po svetu

O šestdnevni konferenci vseh katoliških škofov Jugoslavije je bilo izdano tole poročilo: Škofovska konferenca, ki se je začela 22. oktobra pod predsedstvom vrhbosanskega nadškofa dr. Ivana Šariča, je bila danes dopoldne končana. Sestavljeno je bilo poročilo, ki se glasi: 1. Katoliški episkopat je na svoji redni konferenci razmotril vprašanje konkordata med Sveto stolico in kraljevino Jugoslavijo. Katoliški episkopat smatra, da mu ne dopušča čast, reagirati na ulične napade, ki so se pojavljali v zadnjem času proti končni ratifikaciji konkordata. Katoliški episkopat smatra, da ni potrebno reagirati niti na neiskrenost 19 letnega zatrdjevanja o enakopravnosti katoliške Cerkve v kraljevini Jugoslaviji. Katoliški episkopat bo v vsakem primeru znal braniti pravice katoliške Cerkve in šestih milijonov katoličanov v tej državi ter je za reparacijo vseh krivic storil potrebne korake. — 2. Katoliški episkopat je soglasno uredil vprašanje Katoliške akcije na ozemlju kraljevine Jugoslavije. — 3. Katoliški episkopat kraljevine Jugoslavije izreka svoje polne simpatije nemškimi katoličanom z željo, da bi tudi nemški narod doživel »mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem«. — 4. Španski episkopat je poslal vsem katoliškim škofom na svetu kolektivno enako odgovor kot izraz svojih čustev in solidarnosti. — 5. Katoliški episkopat je proučil splošne razmere na svetu. Ugotovil je, da vzporedno z zametavanjem Kristusovih nauk rastejo na svetu nasilje, krivica in zlo vsake vrste. Teh žal ne morejo odstraniti niti krvave revolucije, niti nove poganške religije, niti nobena ljudska znanost, temveč samo popolni povratak h Kristusovemu evangeliju. Zato katoliški episkopat poziva vernike, da podvojijo svoje molitve, da bi Bog izgubljenec privedel do spoznanja prave resnice, preganjanim vrnil mir, svoji Cerkvi pa svobodo. — Zagreb, 28. oktobra 1937. — Predsedništvo škofovske konference.

Celo vrsto konferenc so priredile srbske opozicijske stranke po raznih krajih v Srbiji. Prvaki poročajo na njih o političnem položaju.

V Kragujevcu bi se tudi imela vršiti taka konferenca in prijateljska večerja. Člani JRZ pa, ki stalno gledajo na to, kako bi se masčevali nad opozicijo, ki je pred meseci razbila shod bivšega ministra Jankoviča, so že več ur pred tem zasedli zborovalne prostore. Glede na dogodke, ki so nato sledili, je izdalo notranje ministrstvo tole objavo: »Pred konferenco, katero so nameravali prirediti pristaši Združene opozicije v Kragujevcu danes ob 20. uri zvečer, je prišlo do spopada med pristaši Združene opozicije in pristaši JRZ. Med spopadom je bilo padlo nekaj strelcev, od katerih je bil ranjen en občinski policaj. Drugih žrtev ni bilo.«

O spopadu kmetov z orožniki v Novem Gradcu v okraju Virovitica na Hrvaškem je bilo izdano uradno poročilo: Shod bivše Hrvatske kmetijske stranke ni bil pravilno prijavljen in ga je zato okrajni glavar prepovedal. Zbralo se je več sto s puškami in revolverji

oboroženih ljudi, ki so na povelje nar. posl. Mesarova navalili na orožnike, kateri so prišli razganjat shod. Orožniki so med umikanjem na konec vaši streljali in so bili trije kmetje takoj mrtvi, več pa ranjenih, nakar so množico razgnali. Sedaj vlada popoln red in mir.

25 letnica osvoboditve Južne Srbije v balkanski vojni je bila proslavljena v Skoplju. Proslavi je prisostvoval tudi knez Pavle. V svojem govoru je dejal med drugim: »Gospodje, mi smo danes močnejši od Dušanovega cesarstva in naše države ne more nihče od zunaj razkosati. Edina nevarnost lahko pride od nas samih, toda jaz sem prepričan o patriotizmu našega naroda, ki nikdar ne bo hotel porušiti onega, kar si je s težkim naporom skozi stoletja priboril.«

Drago ceno za mir morata plačati Francija in Anglija, ako hočeta prijateljstvo z nemškimi in italijanskimi fašizmom. Mussolini je pretekli teden imel zopet govor, kjer je v svojem in Hitlerjevem imenu ponudil mir Evropi pod pogojem, da se Nemčiji vrnejo kolonije in razruši versajska pogodba, s katero so bile urejene meje in razmere med državami po svetovni vojni. Toda, kje so garancije, da bo potem konec zahtev fašizma? Kje so garancije, da bi fašizem spoštoval naše pogodbe, ko vedno znova izjavlja, da so mednarodne pogodbe zanj le »krpa papirja«? Kako naj se izvede razorožitev, ki bi bila potrebna, ko so vse države že do zob oborožene? Ali ne bi Nemčija in Italija postali samo še bolj nevarni, če dobita kolonije in novo finančno podporo? Fašizem zahteva uničenje »boljševizma« v Evropi za ceno miru. Ali bi se smatralo kot napredek za mir, če bi demokratske vlade zahtevale odstranjenje fašizma v Evropi? Mir, ki ga od časa do časa ponuja Mussolini vedno znova, razburja Evropo!

Zarota med Baski proti Franku je bila baje odkrita. Franco je proglasil smrtno kazen za vsakogar, ki ne bi takoj oddal orožja.

Mednarodna vojna v Sredozemlju. Zopet je bila potopljena angleška ladja, ki je vozila pšenico in kondenzirano mleko iz Francije v Španijo. Med rešenim mostvom sta bila tudi dva člana mednarodne kontrole odbora za nevmešavanje.

Senzacionalne spremembe v romunski armadi. Uradni list v Bukarešti je 1. nov. objavil sledeče upokojitve: vsi člani vojnega sveta brez izjeme, 47 poveljujočih generalov, 132 poveljujočih polkovnikov ter 1600 častnikov. Upokojen je tudi šef generalnega štaba. Zanimivo je v zvezi s tem, da se je pred tednom dni vrnil v Romunijo bivši zunanji minister Titulescu, ki je oster nasprotnik sedanje, Nemčiji prijazne, zunanje politike Romunije.

Hud napad nemških časopisov na Češkoslovaško v preteklem tednu je zelo značilen. Voditelj nemških narodnih socialistov na Češkoslovaškem, Henlein, je na shodu svoje stranke žaljivo napadel

Walter Briesley Brezposelni

Ivan je vzel majhen pepelnik in nagrebel žerjavico iz peči ter vse skupaj odnesel v pralnico. Nato je prišel nazaj v kuhinjo in nalil sinu čaja, mu dal kruha in kos lokarde. Žena je zgoraj zbirala umazano perilo.

»Pol ure bi se še rad igral, ali smem, očka?« je šepnil očetu.

»Lahko, lahko. Najprej pojej tole ribo, potem pa lahko greš.«

Ivanka je prala vsak drug ponedeljek, razen če je prišel na ponedeljek »bančni praznik« ali prvi dan v letu. Malokatera ženska v Wingrovcu je prala na novega leta dan. Gospa Savagejeva je pred šestimi leti delala tako. In nekega dne so ji pred kosilom prinesli sina mrtvega iz rudnika. »Peri na novo leto, in izprala boš enega iz družine;« v to so wingroveske ženske sveto verovali. Če je kdo pral v maju, je bilo tudi slabo znamenje.

S pranjem sta končala ob enajstih. Ivan je stokrat pregnetel perilo v nečkah in ga ožel z likalcem.

Pustil je, da je ogenj v umivalnici pogorel in je odnesel vso vodo. Napel je vrv in očedil umivalnico. Ivanka pa je razobesila in pritrčila perilo.

»Danes piha precej močan in blagodejen veter. Tudi sonca imamo dosti,« je dejala, ko sta bila zopet v kuhinji. Po vsem vrtu je bilo razobešenega vse polno perila. »Vesela sem, da sem oprala perilo na prvi dan.« Odšla je v jedilno shrambo in se je takoj vrnila s ko-

* Poseben praznik v Angliji, kjer so banke zaprte razen ob nedeljah in zapovedanih praznikih tudi na Štefanovo, na velikonočni in binkoštni ponedeljek in na prvi ponedeljek v avgustu (na Škotskem v maju). (Op. prev.)

češkoslovaško vlado. Poročal je, da je v Londonu, kjer je ravno pred kratkim bil, povsod pojasnjeval, kako so Nemci v češkoslovaški zastopavljeni in zatirani. Kljub temu, da mu je komisar prepovedal o tem govoriti, je nadaljeval svoj govor še nekaj časa v tem tonu. Po shodu so hoteli njegovi poslanci kljub prepovedi vlade organizirati spredov. Ker je policija to preprečila in nekaj ljudi aretirala, se je že drugi dan po vsem nemškem časopisju na mah začelo hudo napadanje češkoslovaške države. Vsi nemški časopisi so srdito napadli Češkoslovaško. Značilno je, da Nemčija vsako najmanjšo priliko porabi za pretirano ostre napade na svojo sosedo. Češkoslovaška je že pred letom dni obvestila tuje vlade, da je odkrila tajen načrt Nemčije, da hoče organizirati upor nemških državljanov na Češkem in nato v korist upornikov s silo posredovati, kot je to storila Italija v Španiji. Nemški emigranti iz Češkoslovaške imajo že dalj časa organizirane posebne vojaške »sudetskone-mške brigade«. Organizirani so vojaško in imajo lastno uniformo.

Vojna med Japonci in Kitajci zavzema še vedno večji obseg. Japonci so ponudili mir, seveda pod nesprejemljivimi pogoji za Kitajce: da Kitajska odstopi šest velikih provinc Japonski in da se odpove vsakemu zavezuistvu z Rusijo, ki danes edina daje močno oporo Kitajski proti japonskemu imperializmu. Japonska javnost je tudi čedalje bolj hujskana proti Angliji, češ da daje tiho podporo Kitajcem.

Elektrotehnično podjetje

Mihelčič Ivan, Ljubljana

Borštnikov trg 1. Telefon 27-04.

Izvršujemo vse nove napeljave, preureditve, dograditve in popravila instalacij za luč, moč, signale, radio itd.

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. — Cene zmerne. — Postrežba točna in solidna. — Zahtevajte reference!

Delavci!

Naznanjam, da bom otvoril dne 7. novembra 1937 svojo podružnico v Škofji Loki, na Glavnem trgu 22,

krojaško delavnico za dame in gospode in prodajo svojih lastnih izdelkov

Se priporoča

Cof Janez
modno krojaštvo
Sv. Duh - Virmaše

Shodi in sestanki

Šenčur. Vsem tovarišem in tovarišicam šenčurske fare naznanjamo, da se bo vršil občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze v nedeljo, 7. t. m., v prostorih Ljudskega doma ob 3 popoldne. Dnevni red: 1. poročilo pripravljalnega odbora; 2. poročilo zastopnika centrale; 3. volitve skupinskega odbora; 4. slučajnosti.

Tovariši(ce)! Na občnem zboru je treba pokazati, kaj delamo in kaj smo. Zato se ga vsi udeležimo! Na svidenje!
Odbor.

Brdo. V nedeljo, dne 7. novembra, se bo vršil pri g. Margonu na Brdu št. 77 članski sestanek strok. skupine opekarstva za opekarno na Brdu. Na dnevnem redu so tekoča vprašanja opekarstva delavstva. Pride zastopnik centrale. Vse članstvo se obvešča, da se sestanka v polnem številu udeleži.

Kočevo. Krajevna skupina delavstva v Kočevju bo imela članski sestanek v nedeljo, 7. novembra 1937 ob 11 dopoldne v prostorih gostilne Beljan. — Vse člane vabimo, da se sestanka polnoštevilno udeleže. Prav tako pa prosimo, da tovariši, kateri so že v naših vrstah, povabijo še one tovariše in prijatelje, kateri še niso v naših vrstah, da se tega sestanka udeleže. — Odbor.

Popravi!

V članku »Nov napad« v »Delavski Pravici« z dne 28. 10. 1937 se je v tretjem odstavku vrinila pomota. § 330. obrtnega zakona namreč določa, da zastarajo zahtevki iz službenega razmerja po treh letih, ne pa po dveh, kakor je navajal omenjeni članek.

Gorenjski kovinarji

Jesenice. Velika izbira manufakturnega blaga za moške in ženske obleke, na mesečne obroke.

»Dospeli so najnovejši modeli radioaparatur, katere dobite na mesečne obroke že od 150 din dalje.

Velika zaloga najboljših šivalnih strojev »Gritzner«; tudi na mesečne obroke. Priporoča se vsem Marija Krašovec, Jesenice, Krekov trg 2.

PRI NAKUPU

blaga za obleko in perilo
Vam priporočamo domačo
manufakturno in modno
trgovino

JANKO ČEŠNIK

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica št. 1

Delavska pravica

Izbeha vsak četrtek popoldne, v slučaju praznika dan prej. Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22. • Netranskripana pisma se ne sprejemajo. • Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva c. 22. • Oglasi po ceniku • Telefon 2245 • Številka čebrovne računa 14.903

Poznamo številke Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za 3 mesece Din 10.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—, za inozemstvo stane mesečno Din 7.—

Vrežeje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za kooperativno Delavska Pravica 5. žumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čet